

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXIX): overbooking funerar în Praga? - există ceva mai rău pentru muritori decât pribegia? - Vecinica putere-a vieții, Trece prin mormânt? - Vlahia moravă?

**„Old Jewish Cemetery” Praga
overbooking
funerar**

**Dosarele
patrimoniului (LXXIX)**

Vasile Mangra 1787 cioban valah

Moravia Valahă?
Nu există
ceva mai
rău pentru
muritori decât
pribegia!
Roznov

**Închinați-vă
popoare!**
Dumnezeu
e bun
Dumnezeu
e drept
Dumnezeu
e sfânt

**George
Coșbuc** 1866 1918
155 ani de la naștere!

mitropolit
ortodox
academician
1850-1918
Budapesta
mormântul
a fost
desființat?

Muzeul Culturii și
Civilizației Valahe?

Anul comemorativ
al celor adormiți
în Domnul ...

Termenul de *odisee* - semnificând o călătorie lungă și plină de peripeții și o viață plină de aventuri -, a devenit celebru datorită poemelor rapsodului grec legendar **Homer**: *Iliada* și *Odiseea*. Lui **Homer** i se atribuie cugetarea: „Nu există ceva mai rău pentru muritori decât pribegia”. În 2021, România ar trebui să sărbătorească și 155 de ani de la nașterea marelui poet și publicist **George Coșbuc**, născut la Hordou (20 sept. 1866), poetul trebuind să trăiască departe de locurile natale! Astăzi românii știu că poezia lui aparține patrimoniului cultural național, cotidianul sibian *Tribuna* dedicându-i întreg anul 2016. În zilele de Paști 1912, apărea poezia „**Inchinați-vă...**” a marelui nostru poet și tribunist, în ziarul „*Românul*” (Arad, 25 Martie/ 7 Aprilie 1912, nr. 69); reproducem poezia cu multe semnificații și teme de meditație: «**Inchinați-vă popoare! Dumnezeu e bun -/ El a pus în soare focul/ Verii-atot încălzitoare;/ Inimă-i e sfântul soare! / Stele nouă pune 'n locul/ Stelelor ce-apun./ Închinați-vă, popoare! Dumnezeu e drept -/ Binecuvântata anii/ Celui ce 'n căință moare,/ Dar de-apururi plângătoare/ Triști îi vor avea dușmanii/ Inima din piept,/ Închinați-vă, popoare! Dumnezeu e sfânt -/ Dat-a umbră frumuseții,/ Spre-a întinerii când moare./ Căci a-tot stăpânitoare,/ Vecinica putere-a vieții/ Trece prin mormânt. G. Coșbuc**».

În România, numărul românilor de pretudindeni este monitorizat de un Departament guvernamental. Pe site-ul web al departamentului se poate descoperi că acest număr este estimat la circa 10 milioane, existând o distribuție echilibrată între românii din diaspora și cei din comunitățile traditional-istorice (din vecinătatea României). Pentru început, am studiat harta interactivă a

Europei, cu situația românilor din Ungaria, Slovacia și Cehia (pe site-ul web al Departamentului pentru românii de pretutindeni). Astfel, am aflat - despre comunitatea din Ungaria - puține informații: «Comunitatea românească istorică din Ungaria este concentrată în zona de est a Ungariei (lângă frontiera cu România) și în zona capitalei Budapesta. Este o comunitate care include atât o componentă istorică, alcătuită din urmașii etnicilor români care trăiau între frontierele recunoscute Ungariei după 1918 și una emergentă, alcătuită din cetățenii români stabiliți în această țară pentru a munci în cadrul procesului mobilității europene. Recensământul ungar din 2011 oferă mai mulți indicatori pentru determinarea comunității istorice românești din Ungaria. Astfel, după criteriul naționalității sunt identificate 26.345 de persoane de naționalitate română, după criteriul limbii materne sunt identificate 13.886 persoane având limba maternă română, iar după cel al apartenenței religioase la ortodoxia românească 13.710 persoane. Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană (...), numeroși cetățeni români din regiunile din vestul țării (Banat, Transilvania, Maramureș, Crișana) s-au stabilit în țara vecină, beneficiind de eliminarea barierelor de acces pe piața muncii și de dreptul de stabilire a reședinței. Din 2007 și până acum ei au ajuns să constituie o comunitate de ordinul sutelor de mii de persoane (204.603 cetățeni români înregistrați de autoritățile ungare)». Dacă despre comunitatea din Cehia nu aflăm nici o informație, în harta Slovaciei descoperim o comunitate de circa 7400 de persoane, aici activând Asociația Slovacilor Originari din România și Societatea culturală slovaco-română. Se specifică existența unui lectorat de limbă română, la Universitatea Comenius din Bratislava».

Românii de pretutindeni nu sunt interesați de patrimoniul cultural creat și păstrat de înaintașii lor pe acele meleaguri? Generațiile de tineri care aleg să migreze în aceste țări știu istoria românilor așezați pe acele meleaguri, în ultimul mileniu?

În cercetarea exhaustivă a istoricului Ștefan Meteș (în lucrarea „Marile Emigrări românești din Transilvania în sec. XIII – XX” - cap. Emigrări ale românilor în comitatele din nordul și sud-vestul Ungariei), se precizează: «Emigrările românilor în evul mediu au trecut departe peste granița politică fixată în 1918 și recunoscută în viața internațională. Întinderea aceasta se datorește, pe de o parte, tendinței de a trăi ceva mai bine și suportabil, iar pe de alta, de a scăpa de o stăpânire, care începuse și continua cu îndârjire a rostogoli zilnic tot felul de greutăți în capul nenorocitului de român, încât n-avea altă scăpare decât să-și ia lumea în cap, chiar fără speranța de a-și mai vedea pământul strămoșesc vreodată. Unii sînt locuitori străvechi în câteva județe de graniță, alții au fost siliți să se refugieze de prea multe persecuții sau au fost duși de proprietari regali sau nobili de pe o moșie a lor pe alta, oferindu-le la început cel puțin o viață mai ușoară (...)».

Pentru toți românii stabiliți în Cehia - dar și cei care sunt interesați de viața și tradițiile românilor, stabiliți în trecut pe aceste meleaguri - vă invităm să descoperiți cel mai mare muzeu în aer liber din Republica Cehia: „Muzeul Culturii și Civilizației Valahe”. Muzeul în aer liber valah din Rožnov pod Radhoštěm, are trei zone tematice: „Orașul de lemn, Satul muntean și Valea Morii”, în peisajul natural existând clădiri originale din lemn (transferate de pe teren) dar și copii și reconstrucții ale unor clădiri istorice. În descrierea muzeului

(www.nmvp.cz/roznov) se poate afla că «muzeul se prezintă vizitatorilor de toate vârstele prin **expoziții create pe baza poveștilor reale ale unor persoane sau familii întregi** care trăiesc sau care au lucrat în Țara Românească în trecut. (...) Fondatorii săi s-au străduit să creeze un „**muzeu viu**”, complexele prinzând viață pe tot parcursul anului cu programe și evenimente axate pe prezentarea vieții de zi cu zi, folclor, ceremonii, obiceiuri și tehnologii de artizanat. În multe dintre ele, vizitatorii pot participa activ și pot cunoaște o experiență neobișnuită, încercând să practice munca dificilă a strămoșilor noștri». Puțini români mai știu de „**Vlahia Moravă**” (**Valassko**), o fostă “**Romanie populară**”, posibil întemeiată de către păstorii români stabiliți la granița dintre Moravia și regatul Ungariei!

Cunoașteți vreun parteneriat între acest muzeu ceh și muzee românești, pe teme cultural-educative, sau de promovare?

Un obiectiv turistic important îl găsim în Praga, în prezentarea unui cimitir evreiesc; aflăm că evreii au creat primul „**overbooking funerar**”; ei neputând distruge morminte, când au rămas fără teren, au început să îngroape peste mormintele existente. Astfel, în „**Old Jewish Cemetery**” **Praga** aflăm că se odihnesc peste 100000 de evrei, deși la vedere se află doar 12000 de lapide. **În context, trebuie prezentat și efortul guvernului Ungariei de a proteja cimitirul central - denumit Hajongard - din Cluj-Napoca, prin includerea cimitirului în Patrimoniul Mondial UNESCO, justificând prin prezența - în acest cimitir - a numeroase morminte ale unor personalități maghiare. Reputata cercetătoare dr. Maria Berényi - director al Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria - susține că numai România poate solicita ca cimitirul din Cluj să fie inclus în Patrimoniul UNESCO, iar Ungaria poate solicita includerea, pe lista UNESCO, a cimitirului Kerepesi din Budapesta, cimitir unde își dorm somnul de veci mari personalități ale istoriei României. Știați că - în anii 1990-, istoricul arădean Eugen Glück a încercat identificarea mormântului mitropolitului, acad. Vasile Mangra (1850-1918)? Răspunsul administrației cimitirului Kerepesi a fost simplu: mormântul mitropolitului ortodox a fost - pur și simplu - dezafectat, desființat!**

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxix-overbooking-funerar-in-praga-exista-ceva-mai-rau-pentru-muritori-decat-pribegia-vecinica-putere-a-vietii-trece-prin-mormant-vlahia-morava-158128.html>

În: Tribuna, 06 mai 2021